

KUV

Kontaktutvalget for Velforeninger i Oslo

Nærmiljø og grøntarealer

*Veiledning for velforeninger,
naboer og andre*

1 HENSIKT

Vellene representerer lokalkunnskap og er viktige som talerør for boligområdene i lokale spørsmål om nærmiljø og grøntarealer.

Med grøntarealer mener vi alle ubebygde områder som er tilgjengelig for allmennheten til friluftsliv og rekreasjon, uansett om de er regulert som friarealer eller ikke. Begrepet omfatter alt fra små grønne lunger til åpne lekeplasser, små og store parker og andre åpne områder innen byggesonen.

Hensikten med denne veiledningen er å gi vellene referanser og tips for lokalt arbeid

INNHold:

- 2 Hva kan vellene og KUV gjøre?
3. Hvem har ansvar for hva?
4. Frivillige organisasjoner
5. Elver og bekker
- 6 Turveier, snarveier og smett
7. Trær
8. Hva gjør vi med avfallet?
9. Grønne lenker

foto fra Oslo Elveforum

2 HVA KAN VELLENE OG KUV GJØRE?

2.1 VELLENE

Vellene kan påvirke sitt nærmiljø og grøntområder ved å:

- Følge med i utviklingen og varsle om uheldige forhold
- Fremme ønsker og krav om forbedringer
- Gjøre en egen innsats

Mange vel gjør en aktiv innsats med å arrangere dugnader i samarbeid med bydel eller Friluftsetaten, og ved andre holdningsskapende aktiviteter.

Når vellene vil fremme en sak er det viktig å orientere seg godt på forhånd, skape enighet i vellet, starte prosessen tidlig og holde ut gjennom «systemet». Noen tips:

- Be om grøntplankart hos Friluftsetaten
Dette er kart over kommunale grøntområder og turveier for hver bydel
- Ta kontakt med andre vel
- Finn ut hvem som er riktig adressat
- Lag en innstilling med konkrete krav og ønsker
- Kontakt lokale politikere
Se lenke i siste avsnitt til alle politikeres telefonnumre og e-postadresser
- Bruk «Åpen halvtime» i bydelsutvalgets møte
- Søk om midler og hjelp fra:
 - . Bydelen
 - . Friluftsetaten
 - . Andre kommunale og statlige etater og organer
 - . Frivillige organisasjoner

2.2 KUV

KUV kan støtte vellene med informasjon og veiledning. I større saker kan KUV ta initiativ og være talerør, spesielt overfor kommunale organer. KUV mener bl.a. at:

- Det er viktig at kommunedelplanen for friluftsliv blir fulgt opp og gjennomført
- Turveisystemet må oppgraderes
- Passet er for stort på områder til lek og

rekreasjon. Formål som bolig, vei og service blir lett prioritert på bekostning av grønne uterom. Mange lekeplasser, ballbaner og turområder innenfor byggesonen står i fare for å forsvinne. Muligheten til opphold og aktiviteter utendørs er svært viktig for folks helse og trivsel. Gode grøntområder er viktige elementer i det forebyggende helsearbeidet. Det er viktig å sikre god tilgang til både private uteoppholdsarealer og større offentlige rekreasjonsområder i alle utbyggings-prosjekter.

- Målsettingen om full barnehagedekning utgjør i dag et særlig press på grøntarealer. Det er viktig at velforeninger og beboere er aktive, både med å forhindre at gjenværende grøntarealer går tapt og at det kommer fram gode forslag til andre arealer og bygninger som kan benyttes til barnehageformål, gjerne nær grøntområdene, men ikke i grøntområdene.

Se også <http://www.kuv.no> eller ta kontakt på post@kuv.no

3. HVEM HAR ANSVAR FOR HVA?

3.1 ANSVARSFORHOLDENE

Friluftsetaten har et overordnet ansvar for alle grøntarealer i byen. Etaten forvalter også de store og sentralt beliggende parkene, lekeplasser og grøntområder. *Friluftsetaten* har fagansvaret for Oslos bytrær, friluftsliv og biologisk mangfold. Etaten har ansvar for badestrender og friområder på øyene og har delegert myndighet til å utøve kommunens kompetanse og plikter etter friluftsløven, viltloven, innlandsfiske-loven og motorferdselsloven. *Friluftsetaten* fikk i 2005 flere miljøoppgaver innen forurensing, vassdragsforvaltning og miljøinformasjon. Oppgavene er knyttet til grønne områder langs vassdragene, lokal luftforurensning og klimagassutslipp, støy og forsøpling, samt koordinering av kommunens ansvar etter miljøinformasjonsloven.

Friluftsetaten er ansvarlig for «Byøkologisk Program» og «Byøkologisk Guide», som angir prinsipper og intensjoner for Oslos blågrønne profil.

Se for eksempel

<http://www.markakart.net/naturtyper/start.htm>

Bydelene har forvaltningsansvar for drift og vedlikehold av lokale parker, lekeplasser og grøntområder. En del av bydelsutvalgene har egne komiteer for friluftsliv.

Driftsansvaret for friområdene er satt ut på anbud:

- Sørliche og østliche bydeler (Søndre Nordstrand, Nordstrand, Østensjø, Alna, Stovner, Grorud og Bjerke) Entreprenør er *Park og idrett Oslo KF*
- Indre by (Bydelene Gamle Oslo, St. Hanshaugen, Grünerløkka, Sagene og deler av Frogner) Entreprenør er: *ISS Facility Services AS Landscaping*
- Region nord/vest og Bygdøy (Bydelene Nordre Aker, Vestre Aker, Ullern og deler av Frogner). Entreprenør er: *ISS Facility Services AS Landscaping*
- Sentrum og Frognerparken: Entreprenør er *Park og idrett Oslo KF*

Helse- og velferdsetaten arbeider for at befolkningen i hele Oslo skal ha tilgang til gode uterom for rekreasjon, lek og opphold ute nær der de bor.

Borettslagene har ansvar for grøntanlegg på fellesarealene sine.

3.2 NOEN AKTUELLE PLANER OG DOKUMENTER

- Grøntplanen for Oslo 1993, under revisjon
- Byøkologisk program 1999-2010 og Byøkologisk guide 2002
- Kommunedelplan for friluftsliv 2005
- Kommunedelplan for torg og møteplasser, under etablering

4 FRIVILLIGE ORGANISASJONER

En lang rekke frivillige organisasjoner jobber helt eller delvis med grøntområder. Nedenfor nevnes noen, men det fins flere.

4.1 OSLO OG OMLAND FRILUFTSRÅD.

Oslo og Omland Friluftsråd (OOF) er et samarbeidsorgan med formål å arbeide for friluftsliv og naturvern, herunder sikring og bruk av friluftsområder i Akershus, Buskerud, Oppland, Oslo og Østfold. 36 organisasjoner og 18 kommuner er medlem. OOF foreslo markagrensen i 1938, og har siden den gang særlig arbeidet som paraplyorganisasjon for bevaring av Marka og adkomstmulighetene i alle markakommunene. OOF er høringsorgan i plansaker. I tillegg fremmer OOF friluftslivet blant barn og unge, gjennom blant annet å arrangere seminarer for lærere og ansatte i skolefritidsordningen og barnehager. OOF gjennomfører utearrangementer for innvandrere, funksjonshemmede, skoleklasser og barnehager for å stimulere til flere og bedre uteaktiviteter. OOF jobber også meget aktivt for friluftsliv, grønne lunger og turveier innen byggesonen i Oslo. Se <http://www.markanytt.no> Her finnes hjelp og inspirasjon å hente for velleene.

foto fra Oslo Elveforum

4.2 NATURVERNFORBUNDET

OSLO OG AKERSHUS

Naturvernforbundet Oslo og Akershus jobber for å ta vare på naturen og legge til rette for friluftsliv i hele området, inklusiv den bymessige delen av Oslo. Grønne lunger, skolehager, «100-metersskoger», trær, gang- og sykkelveier og turveier er noen av arbeidsområdene. NOA jobber for å redusere biltrafikk og for å fremme mer og enda bedre kollektivtransport. NOA har mange lokallag, bl.a. nord, øst og vest i Oslo.

NOA har satt i gang et stort informasjonssprosjekt og fått utarbeidet naturkart for noen bydeler. Det er biolog Hilde Friis som har utviklet ideen og som står for det faglige innholdet og presentasjonen. Hovedinnholdet i kart-heftene er knyttet til biologi, men i noen hefter er det innslag om kulturminner, om eventyrskog eller om forurensning. I hvert hefte er det et vegetasjonskart over området. Foreløpig er følgende hefter utarbeidet:

- Årvollåsen (Bydel Bjerke)
- Fra Stovnerbakken til Liastua (Bydel Stovner)
- Lutvannsområdet (Bydel Alna).
- Sognsvann-Båntjern (Bydel Nordre Aker)
- St. Hanshaugen (Bydel St. Hanshaugen)
- Ammerud (Bydel Grorud)
- Lysakerelvas øvre del (Oslo / Bærum kommune)

Heftene finnes i pdf-filer på hjemmesiden til NOA: <http://www.noa.no>
Dette er nyttig stoff for vellene!

4.3 FORTIDSMINNEFORENINGEN OSLO OG AKERSHUS

Fortidsminneforeningen arbeider for:

- Å skape større glede og forståelse for kulturminnevern
- Å sikre verneverdige bygnings- og kulturmiljøer
- At kunnskapen om vår kulturarv skal gi oss - og kommende generasjoner - økt livskvalitet

Foreningens virksomhet grenser opp til og støtter arbeidet for styrking av nærmiljø og grøntområder.

Se <http://www.fortidsminneforeningen.no>

4.4 OSLO NETTVERK FOR VERN AV GRØNNE LUNGER

Oslo nettverk for vern av Grønne Lunger er en sammenslutning av 16 aksjonsgrupper og foreninger som ønsker å ta vare på de grønne lungene i Oslo.

Nettverket uttrykker betydningen av grøntområdene slik:

- For trivsel: Grøntområdene har betydning for

trivsel og rekreasjon for alle, men er spesielt viktige i hverdagen og for ressursvake, og for barnefamilier og eldre som har vondt for å komme seg til Marka

- For fysisk aktivitet: Turveier og parker er folks viktigste lavterskeltilbud for fysisk aktivitet
- For folkehelsa: I Norge er for lite bevegelse vårt største folkehelseproblem. Fysisk aktivitet forebygger alle norske folkesykdommer
- For nærmiljø: Grøntstrukturen har betydning for drenering, biologisk mangfold, klima, støy, luftkvalitet og utslippsfri mobilitet som sykling og gåing
- For byutvikling: Grøntområdene er viktige, men sårbare, når byen fortettes. Hagene bygges igjen og vi blir flere. Bare med flere offentlige parker blir byen beboelig og miljøvennlig
- Investering: Grøntområder er en investering med stor avkastning. Sammenliknet med for eksempel idrettsanlegg krever parker og grønne lunger lite drift og vedlikehold

Nettverket satser spesielt på følgende krav:

- Det må etableres en helhetlig plan for byens grøntstruktur
- Grøntområdene må kartlegges og identifiseres
- Grøntområdene må planlegges for morgendagens behov. Det må anlegges flere grøntområder, de eksisterende må ikke reduseres. Dette nødvendiggjør større bevilgninger til anleggsmidler.
- Skjøtsel og tilrettelegging må gis høyere prioritet og bevilgninger
- Turveiene må kartlegges, opparbeides og bindes sammen
- Friluftsetaten må styrkes
- Det må stilles krav til utbyggere om grøntarealer og sosial infrastruktur
- Planlegging må skje med større åpenhet og større deltagelse fra dem det gjelder, det må dannes arenaer for debatt og demokratisk medvirkning
- Det bør etableres Grøntråd både i hver bydel og på kommunalt nivå

foto fra Oslo Elveforum

Dette er krav som KUV stiller seg bak, fullt og helt.

Velforeninger kan ta kontakt på: <http://www.gronnelunger.no>

4.5 DET NORSKE HAGESELSKAPET

Det norske hageselskap, bedre kjent som Hageselskapet, er en landsomfattende, frittstående og ideell kultur- og miljøorganisasjon. Formålet er å fremme hageglede og hagekultur, landskapspleie og nærmiljøsaker til beste for det enkelte menneske, familien og samfunnet. Med hage menes alt fra den private hageflekk, fellesareal i boligområder og offentlige anlegg, til store kulturlandskap.

Mer enn 32.000 medlemmer er organisert i ca 450 lokallag over hele landet. Lagene er samlet i 19 fylkesavdelinger. I Oslo er det 13 lokale lag. Se <http://www.hagelag.no/>

4.6 GRØNN HVERDAG

Grønn Hverdag er et nettverk av enkeltpersoner, grupper og organisasjoner med interesse for å ta miljøhensyn i dagliglivet. Organisasjonen tilbyr hundrevis av miljøtips på nett, telefon og papir, og

skreddersydde redskaper og metoder for privatpersoner, organisasjoner, kommuner og bedrifter. Med over 44.000 husholdninger sies Grønn Hverdag å være landets største nettverk av og for miljøbevisste forbrukere. Miljøverndepartementet har vært viktigste økonomiske bidragsyter helt siden oppstart i 1991. I tillegg kommer prosjektinntekter fra kommuner, organisasjoner, institusjoner, bedrifter med mer. Årlig omsetning er rundt 14 millioner kroner.

Se: <http://www.gronnhverdag.no>

5. ELVER OG BEKKER

Oslo Elveforum jobber for å fremheve Oslos Blågrønne profil i samarbeide med Oslo kommune. Oslo Elveforum har arbeidsgrupper for hvert vassdrag. På hvert sitt sted og på sin måte arbeider disse som «elvevoktere» og «bekkelag» med å rydde, rehabilitere, åpne og overvåke elver og bekker i Oslo. Samtlige skoler i Oslo fikk høsten 2006 invitasjon til å delta i Blågrønn hovedstadsaksjon med oppfordring om å adoptere en vannforekomst i Oslos byggesone. Målet for adopsjonen er å få deltakerne til å gå inn for å verne vassdrag, holde vann og strandkanter fri for søppel, og å bli kjent med trær, planter, dyr og andre kulturverdier i «sitt» område. Oslo Elveforum oppfordrer velforeninger og boligsameier til å støtte opp om og samarbeide med skolene om adopsjon av elver og bekker. Likeledes oppfordres vellene til å fremme forslag overfor bydelsutvalg og kommunen om konkrete vernetiltak for vassdragene.

Det er utgitt en egen bok om turveiene langs Oslos elver. Boken heter Elvelangs og er skrevet av Ida Hvoslef m.fl. Dette er en flott bok som systematisk tar for seg Oslos 11 vassdrag og kan være en veiviser for kortere eller lengre turer langs Oslos elver.

Det finnes egne nettsider for hvert enkelt vassdrag, se Oslo Elveforums egne nettsider: www.osloelveforum.org

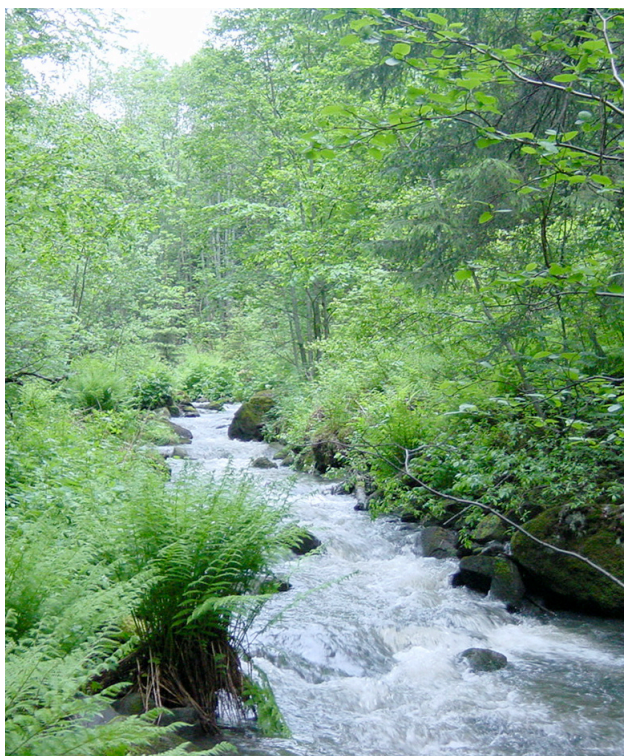

foto fra Oslo Elveforum

6. TURVEIER, SNARVEIER OG SMETT

En viktig oppgave for mange vel er å følge med og rydde opp langs turveier, snarveier og smett i sitt distrikt.

6.1 TURVEIER

Turveiene er et viktig, men noe forsømt nettverk av gangveier og stier som sprer seg fra fjorden og ut mot markene. Totalt er det opparbeidet over 25 mil med turveier i Oslo. Mange steder er trasene brutt av veier og ny bebyggelse og skilttingen er mangelfull flere steder. Friluftsetaten har en opprustingsplan som gjelder både anlegg og drift, men det er ikke avsatt tilstrekkelige midler, slik at fullstendig rehabilitering vil ta tid. Det er utarbeidet en tilstandsrapport over alle turveiene i Oslo. Rapporten er tilgjengelig i Friluftsetaten. Det ligger også gode kart i vedlegget til forrige kommunedelplan for anlegg og områder for idrett og friluftsliv, Sektorplan friluftsliv, fra 2001.

Oslo og Omland Friluftsråd har bl. a. jobbet med turveinettet. Se www.markanytt.no

6.2 SNARVEIER OG SMETT

Snarveier er veier, stier og smett som er raske, funksjonelle og sikre for gående og syklende – for alle. Snarveier og smett er ikke registrert eller formelt beskyttet på noen måte og det er ingen som har formelt ansvar for dem. Når det oppfordres til at folk skal la privatbilen stå, er det viktig å legge forholdene til rette for at det skal være fristende å gå eller sykle til butikken, skolen, arbeidsplassen, buss- eller togstasjonen. Snarveier forsvinner stadig. De blir fysisk stengt eller privatisert bort. Planleggere og beslutningstakere er ofte ikke klar over at de eksisterer eller hvor stor verdi de har for lokalbefolkningen.

Flere bydeler har i samarbeid med velforeninger kartlagt og gitt ut egne kart og brosjyrer som omfatter bydelens større og mindre stier. Dette har vært en viktig oppgave for å ta vare på de gamle snarveiene. Her er noen områder hvor det allerede er registrert snarveier:

- Sogn
- Grefsen/Kjelsås
- Nordstrand

- Hellerud
- Ullevål
- St. Hanshaugen

7. TRÆR

Trær har stor betydning i et bymiljø. Trær binder jordsmonnet og forhindrer erosjon, trærne er viktige for vannhusholdningen, bremser vind og skaper et gunstig lokalt klima. Trær binder støv og gjør at trafikkstøy ikke føles så påtrengende. Trærne er også viktige for dyreliv, både som leveområder og skjul. Kor sagt, trær er nyttige og gir lun hygge.

Store trær i byer er sjeldne, og det skal mye til at store trær får tid til å vokse opp igjen om de felles. Fortetting er en alvorlig trussel mot store trær i byggesonen. Trær lever en utsatt tilværelse i Oslo, mange bedrifter og etater går hardhendt fram mot trærne. Naturvernloven brukes ikke, Plan- og bygningsloven er uegnet, og slik mange tolker Naboloven, er den en trussel mot trær. Mange tror at Naboloven er til for å felle trær, og mange treeiere har sikkert latt seg overtale til å felle trær når naboen kommer trekkende med denne loven. Men det skal mye til for å få rettens medhold i å felle trær med hjelp av Naboloven.

Oslos grøntplan er et viktig tiltak for å opprettholde antall offentlige trær. De fleste andre europeiske byer har regler som beskytter trærne.

foto: G. T. Steigan

Foreningen Treets Venner arbeider for at det også innføres slike regler i Oslo. Treets Venner arbeider med å sikre vegetasjonen i Oslo og andre steder. Se:

http://www.utemiljo.info/Neringsliv/treets_venner.htm

Norsk Trepleieforum jobber på samme området.

Se: <http://www.norsk-trepleieforum.org/>

8. HVA GJØR VI MED AVFALLET?

Vi har alle et ansvar for å holde byen pen og velstelt, men ser likevel en del gammelt inventar, hvitevarer, bildekk, hageavfall, juletrær etc. etc. på felles områder som skråninger, langs turveier og i friområder og parker. For å holde nærmiljøet rent har enkelte velforeninger kjøpt inn søppeltraller som benyttes til å fjerne søppel langs veier, gater og områder. Trallene går på omgang mellom personer som har mulighet til og som er villig til å ta et tak for et rent miljø. Økern vel og Furuset vel er eksempler på velforeninger som har tatt i bruk søppeltraller.

8.1 HVA HENTES ELLER LEVERES HVOR?

- Restavfall og papir hentes ved boligene
- Glass- og metallemballasje kan leveres på cirka 460 returpunkter
- Farlig avfall kan leveres ved cirka 40 miljøstasjoner, hovedsakelig ved bensinstasjoner
- Hageavfall kan leveres på Grønmo eller Grefsen/Engebråten: Kapellveien 11
(Om våren åpnes det ofte spesielle leveringspunkter for hageavfall.)

Dertil kommer:

- To Minigjenbrukstasjoner, ved Sofienberg Park og Pilestredet
- Gjenbrukstasjoner på Grønmo og i Brobekkeveien

Mer informasjon finnes på:

<http://www.ren.oslo.kommune.no>

8.2 HVEM HAR ANSVAR FOR SØPPELKASSENE?

Samferdselsetaten har ansvaret for mange av de kommunale søppelkassene som står på fortauet langs kommunal vei i Oslo. I tillegg har de ansva-

ret for å tømme søppelkasser på trikk- og buss- holdeplasser i byen (cirka 1300 holdeplasser).

Bydelene har ansvar for søppelkasser i parker og plasser i bydelene.

Friluftsetaten har ansvar for søppelkasser i de store og sentralt beliggende parkene og friarealene

Oslo Havn KF har ansvar for søppelkasser langs Oslo Havn.

Statens Vegvesen har ansvar for søppelkasser lang riksvei.

Eiendoms- og byfornyelsesetaten har ansvar for torgene Youngstorget og Stortorvet

8.3 KOMPOSTERING AV HUSHOLDNINGSAVFALL

De som ønsker å utnytte matavfallet selv, kan melde seg på gratis kurs i hjemmekompostering. Kurset tar bl. a. for seg hvordan mat- og hageavfall blir omdannet til næringsrik kompost, hvordan kompostbeholdere fungerer og hvordan du unngår insekter og lukt. Det er også mulig å søke om tilskudd til kjøp av egen kompostbeholder. Informasjon om gratis kompostkurs finner du på www.gronnhverdag.no eller på www.ren.oslo.kommune.no

8.4 RUSKEN

Ruskenaksjoner arrangeres hver vår og høst og er en felles dugnad for å gjøre byen ren. Velforeninger og borettslag i hele Oslo inviteres til å rydde sine lokale nærområder.

Informasjon om Ruskenaksjonene kommer i Oslo-avisene og i lokalpressen.

Se også: www.ren.oslo.kommune.no

9 GRØNNE LENKER:

ORGANISASJON	HJEMMESIDE
FORENINGER	
Oslo og Omland Friluftsråd	http://www.markanytt.no/
Naturvernforbundet i Oslo og Akershus	http://naturvern.imaker.no/noa/
Nettverk for vern om grønne lunger i Oslo	http://www.gronnelunger.no
Oslo Elveforum	http://www.osloelveforum.org/
Norges Velforbund	http://www.velnett.no
Grønn Hverdag	http://www.gronnhverdag.no/
Hageselskapet	http://www.hagelag.no/
Norsk forening mot Støy	http://www.stoyforeningen.no/
Oslo krets av Norsk Kolonihageforbund	http://www.kolonihager.no/oslokretsen/
Aktiv i Oslo	http://www.aktivioslo.no/friluft.html
Oslofjordens Friluftsråd	http://www.oslofjordens.friluftsrad.no/
Syklistenes Landsforening	http://www.slf.no/index_search_html
Norsk Trepleieforum	http://www.norsk-trepleieforum.org
Treets venner	http://www.utemiljo.info/Neringsliv/treets_venner.htm
Grønn Rute	http://www.aktivioslo.no/gronn_rute.html
Det skjer i Oslo, (samling av lenker til frilufsorganisasjoner)	http://www.detskjerioslo.no/Linker/Natur_og_friluftsliv/Interesseorganisasjoner/
Offentlige organer:	
Folkevalgte E-post adresser og telefonnumre	http://home.online.no/~ivajoha/folkevalgt/index.html
Oslo kommune, byrådsavdeling for miljø og samferdsel:	http://www.byrådsavdeling-for-miljo-og-samferdsel.oslo.kommune.no/miljo/
Oslo kommune, Friluftsetaten	http://www.friluftsetaten.oslo.kommune.no/
http://www.markakart.net/naturtyper/start.htm	
Oslo kommune, Park og Idrett KF	http://www.parkidrett.no/
Oslo kommune, Kultur- og idrettsetaten	
Oslo Kommune Plan og bygningsetaten	
Oslo kommune Helse og velferdsetaten	
Oslo kommune Vann og avløpsetaten	
Oslo kommune Renovasjonsetaten	http://www.kultur-og-idrettsetaten.oslo.kommune.no/
http://www.plan-og-bygningsetaten.oslo.kommune.no/	
http://www.helse-og-velferdsetaten.oslo.kommune.no/	
http://www.vann-og-avlopsetaten.oslo.kommune.no/	
http://www.ren.oslo.kommune.no	
Oslo kommune RUSKEN	http://www.ren.oslo.kommune.no
Oslo kommune, Friluftsetaten, Kommunedelplan for anlegg og områder for friluftsliv 2005	http://www.friluftsetaten.oslo.kommune.no/getfile.php/Friluftsetaten/Internett/Dokumenter/dokument/kommunedelplan_med_vedtak.pdf
Oslo kommune, Plan- og bygningsetaten, Grøntplan for Oslo 1993	http://www.plan-og-bygningsetaten.oslo.kommune.no/planer_og_utredning/kommunedelplaner/article26744-8031.html
Direktoratet for naturforvaltning, Miljø på internett (Samling av lenker til miljø-organisasjoner)	http://www.dirnat.no/wbch3.exe?p=2596